

בית יוסף סיי שכח

ו"ש רבינו מה"ש עליה את השבת בפתם אפילו אין שם בקי והחוליה אינו אומר כלום אבל כשיודעין באותו חוליו שאין צריך להוציא את השבת אין מוציאין. זה לשון הרמב"ן בספר תורת האדם (שער הסנה ל"ה ערך אן מעמדיו) פירוש מכה של חלל לאמרין צנמרה * אין לה זריכה אומד לומר שפילו אין שם צקאין וחולה נמי אינו אומר כלום עושין לו כל שרגילין לעשות לו בחול ממלכתיים ושפוטות שהם פיסם לחולה וממלכיים שנת ואין נשאלין כלל אצל כשיודעין ומכירין צאווה חולי שהוא ממתין ואין צריך חילול ודאי אסור להעלות או בכל שכן בחולה או רופא שפון צריך דאין מחללין אף על פי שהיה מכה של חלל הא נמכה שאינה של חלל נשאלין צנקה או בחולה ואין מחלליים עליו עד שיאמר אחד מהם צריך הוא לחילול או שיעשה אצל אחד מהם ספק נפשות עכ"ל וכן כתב בשמו הר"ן בפרק שמה שריים (סג) והרב המגיד בפרק ב' (סג):

[100] ו"ש רבינו וכן מכה שש"ג גב היד וגב הרגל מה"ש.

בפרק שמה שריים (קט) ובפרק ב' דעבודה זרה (סג) אמר רב אלעזר בר אבהו אמר רב גבי היד וגב הרגל הרי הם נמכה של חלל ומחללין עליהם את השבת:

[101] ופדבריי רש"י משמע דלא ש"ג לחלל שנת חולה שיש בו סכנה אלא דוקא דבני שאס לא יעשוהו לו הוא מסוכן למוט

בשפילו אצל דבר שאף על פי שישוהו לו הוא מסוכן למוט בשפילו אותו על ידי שפאלו בכתף פרק מפניו (קנט) אלא לאמרין חולה ה"ה * ש"ן בו סכנה אומר לגוי ונעשה פירש רש"י כזרי חולה שאס לא יעשו לו פירוש וזו אין מסוכן למוט ומכל מקום צריך הוא לה * אצל הרב המגיד כתב בפרק ב' (ה"ד) גבי אין עושין מדורה לחולה לחולה שיש בו סכנה משמע דלכל זכרי מחללין ואף על פי שאין צנניעת הדבר שעושין לו סכנה *:

שולחן ערוך סיי שכח

ג יבל מכה של חלל דהיינו ב * מהשנים ולפניהם * * * * * ושניהם עצמם בכלל מחללין עליה את השבת * * * * * ודוקא

שנתקלקל אחד מהאיברים הפנימים מחמת מכה או בועה וכיוצא בזה * * * * * אבל מיוחדין אין נקראים מכה: הגה * * * * * מיהו מי שחוטט צנניו * * * * * ומנטער עליו להולילו * * * * * (א) אומר לגוי להולילו:

שנת [פ"ק ו] שהניח דברי רבינו ד * * * * * מכה של חלל אינה צריכה אומר * * * * * שאפילו ירוסם [נמי כי ח"ט עב, ג]:

לו ד כל שרגיליים לעשות לו בחול אבל כשיודעיים ומכירים באותו חולי שממתין ואין צריך חילול * * * * * אסור לחלל עליו אף על פי שהיא מכה של חלל: ביאור הלכה סיי שכח ד"ה כל

סכנה אבל לא משום דטוב ריפה לו, וכן הנה דעת התוספות ישנים ב"ה 'חולה', ע"ש, וכן כתב התוספות בפרק מפניו, וכן כתב המאירי וזה לשונו: יולדת שמחללין, לא סוף דבר למה שהוא אצל רפואה אלא אפילו כמה שנעשה ליישב דעתה, אף-על-פי שבתוך אורחן דיומא החמירה שלא להאכיל אלא על-פי מומחה, מכל מקום בכאן מתוך פחדה יכלה להסתכן, ע"ש, וכן נראה דעת הרשב"א בתשובה סימן ריד הניל, שהרי כתב:

ליה דגם ברחיצה איכא נמי פיקוח נפש [וכן הוא דעת כמה ראשונים, עיי' לקמן בסיומן שלא]. נתזור לעניינו, דמוכח מהני פוסקים שהבאתי למעלה,

היינו רש"י ורבינו תם ור"י ותוספות ישנים דיומא ותוספות פרק מפניו ומאירי שם ורשב"א בתשובה האור ורזע בשם הר"ר אליעזר, דכל היכא דאינו מסוכן לדבר זה אין מחללים, וכן הוא משמעות הר"ן שהעתיק בפירושו רש"י בכל המקומות, וגם כמה שכתב בפרק שמונה שריצים בבבביר המחליל ישמא יברא, וכמו שכתבנו למעלה, וגם דעת הרמב"ם ומהש"ד ומהש"ת החת"ם ומהש"ת המאירי דינא, [ואף שמוכרחין אין לחלל לדבריו ולא שחולק על זה וכנ"ל, ולא נשאר לנו להקל כי אם דעת המחמיר ומשמעות החת"ם ומהש"ת המאירי דינא, וגם ברקנטי * * * * * סימן קד כתב זה לשונו: יסתור את עצמו וכנ"ל]. אם-כן בודאי היה מהנהגין להחמיר באיסורי-תורה ובפרש שהוא שלא במקום סכנה, וגם ברקנטי * * * * * סימן קד כתב זה לשונו: יש אומרים דהא דאמרין במסוכן דוחה שבת היינו דברים שאס לא יעשה אותן יבוא ליד קלקול גדול, אבל בדברים שאין להם צורך הרבה אין מחללים את השבת, יש מתיירים, ונראים דברי האוסרים, עד כאן לשונו. אכן כדרכו חלק ד סימן קל כתב שנשאל על זה והשיב בקצרה שיש דעות בזה דעתו להקל כדעת המחמיר, ולא הביא ראיה על זה ורק בסבא בעלמא, ע"ש. ולעניות דעתי העיקר כמו שכתבנו וכמו שהביע הרקנטי. * * * * * דע עוד, דאפילו לפי דעת האוסרים הניל היינו דוקא בדבר שברור לנו שלא יבדד חוליו על-ידי מניעת דבר זה, אבל בדבר שיש חשש שעל-ידי מניעת דבר זה יחלש היכב חוליו, ומחללין עליו השבת, וכעין שכתב שבת תם לגבי יום-הכפורים וכנ"ל, וכן נפסק לקמן בריש סימן תריח. ולפי דברי המאירי הניל בינא משום שאס על-ידי פעולת החילול הזה יתחזק אכזריו, אם-כן אין למנוע דבר זה מאתו כיון שהוא חולה שיש בו סכנה:

קובץ הערות סיי יח

- (1) והנה לענין מילה בשבת קי"ח ושבת קכ"ג ר"ב הדיכא דלא סילק ידו, מור בן על צנין המעבין את המילה בן על צנין שאין מעבדין, והיכא דסילק ידו אינו מוחזר אלא על צנין המעבדין. ועטם הטילוק היה. לציין שאין מעבדין, מאד עלמא. * * * * * דאין סיונו אלא משום הידור מלואו, אבל היכא דלא פירש ענין, כן שייכן להמלה עלמא, וכיון דלימנה שבת לידמות אצל מילה, צריך לעשות את המילה בשבת כדקן שהוא עושה בחול. אבל היכא דסילק ידו, מלוא מילה כבר נגמרה, והסקוד בפני עצמו אינו דוחה שבת:
- (2) ואכתי' צריך ביאור, דמה צנן שלא סילק ידו, מ"מ הא הידור אינו דוחה שבת. וי"ל לפי המבואר ציומא (מ"י ע"ב) דשבת הותרה צנינו ולא דחיה, ה"ה כמילה בשבת הותרה, ומשום צריך לעשות בשבת כמו שעושין בחול, וכיון שחולו צריך לעשות גם ההידור, ה"ה בשבת, כדיון שהותרה שבת-אצל מילה, שבת וחול שזין הן (ו"ע דה"ח רבי אליעזר) ומדוע צנני' רמב"ם ורשב"א ר"פ ר"א דמילה [ושבת ק"ד ע"א] כמה שהקשו [למה] יצא ספין אצל מיעוט ע"ש, שגראה שמתקן בזה רבותינו, אצל היכא דסילק ידו כבר נגמרה גוף המלוא, וההידור גרידא אינו דוחה שבת.

(3) ובה נמשאר טעם המחמיר, דכל זמן שהחולה מסוכן, עדיין לא נגמרה מלוא פיקו"ו, והיו כלל סילק ידו, דכיון דעדיין לא נגמרה גוף המלוא, צריך לעשותה כמו שעושין בחול, וס"ל להמתירין דשבת הותרה אצל פיקו"ו, כדעת הר"מ מנוטענברג, הוכח בר"ס ש' שילה מס' יומא [פ"ו סי' יד] ע"ש, דמדמי לה להיסר אוכל נפש ציו"ט, ודודאי אינו צנמת דמיה.

חולה שיש בו סכנה

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

ריף ע"ז ח : מדפה"ר

את השבת: אמר רב שמן בר אבא א"ר יוחנן כל מכה שצריכה אומר אין מתרפאין מהן * * * * * מכה של חלל אינה צריכה אומר * * * * * והיא אישתא צמירתא נמו כמכה של חלל דמיא ומיהין מכה של חלל פירש רבי אמי * * * * * מן * * * * * השפה ולפנים:

גמי ע"ז כו : כ-כח. קדשי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יבל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן ואיכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י כל מכה של חלל אין מתרפאין מהן מאי בינייהו איכא בינייהו גב היד וגב הרגל * * * * * דאמר רב אדא בר אבא רב מתנה אמר רב * * * * * גב היד וגב הרגל דרי הן כמכה של חלל ומחללין עליהן את השבת אמר רב זוטרא בר מוכיה אמר רב כל מכה שצריכה אומר מחללין עליה את השבת * * * * * אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן * * * * * והיא אישתא צמירתא כמכה של חלל דמי ומחללין עליה את השבת מיהין מכה של חלל פירש רבי אמי * * * * * מן * * * * * השפה ולפנים בעי רבי אליעזר * * * * * כבי ושינוי מאי כיון דאקושי ניהו כמכה דבראי

גמי שבת כט : -ל.

תיובתא: מתני' * * * * * המכבה את הגר מפני שהוא מתירא מפני נכרים ומפני ליסמיו מפני רוח רעה מפני החולה * * * * * שיישן פטור כחם על הגר כחם על השמן כחם

גמ' מדקתני סיפא חייב שי"מ ר' יהודה היא רישא במאי עסיקנא אי בחולה שיש בו סכנה מותר מיבעי ליה ואי בחולה שאין בו סכנה חייב הטאת מיבעי ליה לעולם בחולה שיש בו סכנה * * * * * ובדוין הוא דליתני מותר ואידי * * * * * דבעי לכתני סיפא חייב תנא נמו רישא פטור והדתני רבי אושעיא אם בשביל החולה שיישן לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור הויה בחולה שאין בו סכנה * * * * * רבי שמעון היא: שאל

גמי שבת קכח : ותוס'

מקרבא: * * * * * מולדין את האשה וכו': מכדי תנא ליה מולדין את האשה וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת לאתויי מאי לאתויי הא דתנו רבנן * * * * * אם היתה צריכה לגר חבירתה מדלקת לה את הגר ואם היתה צריכה לשמן חבירתה מביאה לה שמן ביד ואם אינו ספק ביד מביאה בשערה ואם אינו ספק בשערה מביאה לה בכלי אמר מר אם היתה צריכה לגר חבירתה מדלקת לה את הגר פשיטא * * * * * לא צריכא בסומא מהו דתימא כיון דלא הויה אסור-קא משמע לן איתובי מתבא דעתה סברא אי איכא מידי הויה חבירתא ועברת ל' * * * * * אם היתה צריכה לשמן וכו': * * * * * תיפוק ליה משום סחיטה רבה ורב אמר שפיר: קמ"ל איתובי מיתבא דעתה. אע"ג דבפרק מרסא דיומא (77 עב) אמר חולה אין מחללין אותו ציה"כ אלא ע"פ מומחה והכא (3) שריא משום ימוצי דעתא היינו שיותר יכולה היולדת להסתכן על ידי פחד שתפתעד שמה' אין עושין יפה מה שהיא צריכה ממה שיתמכן החולה בעצם:

שולחן ערוך

סימן רע"ח

שיכול לכבות הגר בשביל החולה. ובו סוף אחד: * * * * * מותר לכבות הגר (א) בשביל שיישן החולה שיש בו סכנה: